न्नेति पृथिवीमुत द्याम्" ऋ०९।९७।१२। "आ सानु-शुष्मैर्नदयन् पृथिव्याः" ऋ०७।७।२। छान्दसो ह्रस्वः। लोके तु न ह्रस्वः। "नादयन्नथघोषेण सर्वाः सविदिशो दिशः" भा०व० २५३३ श्लो०। अन्तर्भूतण्यर्थे तु अस्य सकर्मकता "नृत्यावसाने नटराजराजो ननाद ढक्कां नव पञ्च वारान्" शब्देन्दुशेखरधृतवाक्यम्।

अनु+नादेनानुकरणे सक०। "तथा च तेषां रुदतां महात्मनां दिशं च खञ्चानुननाद निस्वनः" रामा०२।१११अ०।

अभि+आभिमुख्येन शब्दकरणे। "पुत्रेति तन्मयतया तरवोऽभिनेदुः" भाग० १।२।२।

उद्+उच्चैःशब्दकरणे। "कालमेघइवोन्नदन्" भा०द्रो०६८।१४

प्रति+प्रतिशब्देन अनुकरणे सक०। "वयं प्रति नदन्तस्तान्" भा० भी०४५।१८।

णद भाषे चु० उभ० सक० सेट्। नादयति ते प्रणादयति अनीनदत्-त। ननाद नेदतुः।

णभ हिंसे भ्वा० आत्म० सक० सेट्। नभते प्रणभते लृदित् अनभत् अनभिष्ट। नेभे। "नभन्तामन्यकेषां ज्याका अधिधन्वसु" ऋ०१०।१६३।१। "नभन्तां हिंसयन्ताम्" भा० आर्षस्तङ् "नाभाकस्य प्रशस्तिभिः" निरुक्तधृता ऋक्। वेदेऽस्य क्वचित् नुम्। "उन्नम्भय पृथिवीं भिन्धीदं दिव्यं नभः" तैत्ति०स०२।४।८।२।

णभ हिंसे दिवा० क्र्या० च पर० सक० सेट्। नभ्यति प्रणभ्यति नभ्नाति। अनाभीत्-अनभीत्। ननाभ नेभतुः।

णम शब्दे अक० नतौ सक० भ्वा० पर० अनिट्। नमति प्रणमति अनं सीत्। ननाम नेमतुः नेमिथ नमन्थ। नतः नतिः नामः नत्वा नन्ता नम्यः आनाम्यः। अस्य अमन्तत्वेन घटादित्वे प्राप्तेऽपि अनुपसर्गाद्वेति नियमात् वा तथात्वम्। नमयति नामयति उपसर्गात्तु उन्नमयतीत्येव। नतिश्च स्वाकर्षबोधकव्यापारभेदः स च करशिरःसंयोगादिः स्वापकर्षबोधशालिनः कर्मता। नमति गुरुम् ढुण्ढिशब्दे उदा०। ण्यग्भावे (नोया) अकर्म्म०। ततः कर्मकर्त्तरि न यक्चिणौ नमते अनंस्त। "सुम्नेभिरस्मे वसवो नमध्वम्" ऋ० ७।५६।१७। "एवे द्यूने युवतयोऽनमन्त" १०।३०।६। न्यग्भावे "अनंसीद्भूर्भरेणास्य" भट्टिः। "उन्नमति नमति वर्षति गर्ज्जति मेघः करोति तिमिरौघम्। प्रथमश्रीरिव पुरुषः करोति रूपाण्यनेकानि" मृच्छ० "नतभ्रुवो नव्यजनापनेयः" उद्भटः "पुष्पभारनता लता" रामा० २।९६ अ०। "तवाभिधानाद् व्यथते नताननः" किरा०। यङि नंनम्यते। "नंनम्यमाना फलदित्सयेव" भट्टिः।

अभि+आभिमुख्येन नमने। "देवान् वै यज्ञो नाभ्यनमत्"

अव+न्यग्भावे अधोभवने (नीचे नोओया) अक०। "त्वय्यादातुं जलमवनते" मेघ०। णिच् अवनमयति "अवनामितमेढ्रस्य मेढ्रे" सुश्रु०। "शिरः सुकृष्णो जग्राह स्वहस्तेनावनाम्य च" हरिवं० ६९ अ०। केचिच्छराक्षेपभयाच्छिरांस्यवननामिरे" भा०आ०१३४अ०। आर्षो न ह्रस्वः आम्बभावश्चार्षः।

उद्+ऊर्द्ध्वगतौ उच्चभवने उत्थाने च अक०। "उन्नम्योन्नम्य तत्रैव दरिद्राणां मनोरथाः। हृदयेषु विलीयन्ते विधवास्त्रीस्तनाविव" पञ्चत०। "स्थितः सर्वोन्नतेनोर्वीम्" रघुः

अभि+उद्+आभिमुख्येनोन्नतौ अक०। "अभ्युन्नताङ्गुष्ठनखप्रभाभिः" कुमा०। "अभ्युन्नता परस्तादवगाढा जघनगौरवात् पश्चात्" शकु०।

उप+प्राप्तौ सक० स्वयमुपस्थितौ अक०। "यं सत्रिया दीक्षोपनमेत"। "अभ्याशो ह यदेनं साधवो धर्मा आ च गच्छेयुरुप च नमेयुः" छा०उ०। "यदा तु परबाधयान्ध आत्मने नोपनमति" भाग० ५।१४।१४ श्लो०। "मत्संयोगः कथमुपनमेत् स्वप्नजोऽपि प्रियायाः" मेघ०। "परलोकोपनतं जलाञ्जलिम्" कुमा०।

परि+तुल्यरूपसत्तया वस्तुनोऽन्यथाभवने अक० आत्म०। यथा दुग्धपरिणामः दधि मृत्परिणामः घटादिः। "तथा तैजसमन्तःकरणमपि चक्षुरादिद्वारा घटादिविषयदेशं गत्वा घटादिविषयाकारेण परिणमते" "समसत्ताककार्य्योत्पादः परिणामः इति" वेदा०प०। कर्मकर्त्तरि आत्मनेपदमित्यन्ये "परिणामस्वभावा हि गुणा नापरिणम्य क्षणमवतिष्ठन्ते" सा०त०कौ०। गजानां तिर्य्यग्दन्तप्रहारे सक०। "विष्के नागः पर्य्यणंसीत् स्व एव" माघः। पर्य्यणंसीत् तिर्य्यक् प्रजहारेत्यर्थः। "तिर्य्यग्दन्तप्रहारैस्तु गजः परिणतो मतः" वैजयन्ती। शेषताप्राप्तौ अक०। "दिवसाः परिणामरमणीयाः" शकु०। "ता एवौषधयः कालपरिणामात् परिणतवीर्य्या भवन्ति" सुश्रु०। परिपाके च "आहारस्य सम्यक्परिणतस्य" सुश्रु० सम्यक्नमने सक०। "यस्तं परिणमेच्च तत्" भा० उ० ११०७।

प्र+प्रकर्षेण नतौ। "प्रणमेद्दण्डवद्भूमौ" भाग० ६।१९।९। "प्रणेमुर्भुवि मूर्द्धभिः" भाग० ३। ३।२८। "उरसा शिरसा दृष्ट्या वचसा मनसा तथा। पद्भ्यां कराभ्यां